

Dosarul nr. 2ra-1266/20

Prima instanță: Judecătoria Dondușeni – I. Țîmbalari

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți – S. Procopciuc, E. Grumeza, N. Chircu

ÎNCHEIERE

16 septembrie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Victor Boico
Maria Ghervas

examinând admisibilitatea recursurilor depuse de Consiliul raional Dondușeni și Ministerul Finanțelor,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Xxx (succedat în drepturi și obligații de către Leonid Guzun) împotriva Consiliului raional Dondușeni, Comisiei speciale privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice cu privire la recunoașterea ilegalității refuzului de a restitui în natură bunurile imobile și de a achita compensația în formă bănească pentru unele bunuri, încasarea compensației pentru bunurile confiscate și naționalizate, repararea prejudiciului moral, compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 02 iunie 2020 a Curții de Apel Bălți, prin care s-a casat integral hotărârea din 04 mai 2015 a Judecătoriei Dondușeni și încheierea din 02 aprilie 2015 a Judecătoriei Dondușeni privind admisibilitatea revizuirii și s-a respins ca fiind inadmisibilă cererea de revizuire a Ministerului Finanțelor împotriva hotărârii din 03 iulie 2013 a Judecătoriei Dondușeni,

constată:

La 29 februarie 2012, Xxx a depus cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului raional Dondușeni, Comisiei speciale privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice cu privire la recunoașterea ilegalității refuzului de a restitui în natură bunurile imobile și de a achita compensația în formă bănească pentru unele bunuri, încasarea compensației pentru bunurile confiscate și naționalizate, repararea prejudiciului moral, compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea cererii de chemare în judecată a invocat că, la 18 decembrie 2007, s-a adresat către Comisia specială raională Dondușeni privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice pentru a-i fi despăgubite prejudiciile morale și restituită averea tatălui său Xxx, care a fost arestat de către organele NKVD ale URSS și împușcat în anul xxx, apoi reabilitat în anul xxx.

Prin scrisoarea nr. 321, la 12 iunie 2009, Comisia specială raională Dondușeni privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice i-a refuzată restituirea terenurilor (inclusiv arabile), pășunilor, viței-de-vie, din motivul că acestea cad sub prohibiția normei juridice prevăzute la art. 12 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992.

De asemenea, Comisia a refuzat restituirea batozelor de treierat cereale (3 unități), locomobilului cu aburi (2 unități), moarei de la Mihăileni cu multitudinea de utilaje și mecanisme, motivând că nu au fost prezentate actele de evaluare și că în componența Comisiei nu sunt specialiști necesari care ar putea determina valoarea acestor bunuri.

Astfel, reclamantul a menționat că, la 10 decembrie 2010, s-a adresat Comisiei Guvernamentale cu privire la problemele victimelor represiunilor politice de pe lângă Ministerul Justiției al RM cu cerere, prin care a solicitat să i se explice cine urmează să-i recupereze terenurile și plantațiile în natură sau echivalentul lor la prețul de piață, cine urmează să efectueze evaluarea la trei batoze mari de treierat cereale, două locomobile mari cu aburi, utilaj de măcinat făina de păpușoi compus din două pietre mari de diametru de 1,8 m, locomotiva cu aburi de marca „Baden”.

Drept urmare, prin scrisoarea nr. 03/3994 din 11 ianuarie 2011, Ministerul Justiției al RM i-a explicat că potrivit prevederilor art. 12 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum și alte bunuri confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice.

În ceea ce privește pământul și alte bunuri i-a fost comunicat că ele nu se restituie, deoarece acestea au fost trecute în proprietatea statului pentru alte motive decât represiunile politice, iar modul de evaluare a bunurilor mobile care nu există în natură se efectuează de către întreprinderile de evaluare în condițiile Legii cu privire la activitatea de evaluare nr. 989-XV din 18 aprilie 2002.

La fel, reclamantul a notat că întreprinderile de evaluare și evaluatorii, indicate în lista întocmită de Ministerul Justiției al RM și la care s-a adresat, nu efectuează evaluarea utilajelor agricole ieșite din uz (batoze, locomobile, utilaj din două pietre).

Deopotrivă, pentru evaluarea pământului s-a adresat și la ÎS „Cadastru”, care prin răspunsul nr. 0135/4194 din 07 iunie 2011 i-a refuzat, din motiv că prin prisma Metodologiei de evaluare a bunurilor imobile confiscate, naționalizate sau scoase în alt mod din posesia persoanelor supuse represiunilor politice, aprobată prin Ordinul nr. 136 din 05 septembrie 2008, ÎS „Cadastru” prestează servicii de evaluare a construcțiilor și încăperilor cu destinație locativă și nelocativă.

În această ordine de idei, la 14 decembrie 2011, s-a adresat cu o cerere la Comisia specială Dondușeni, prin care a solicitat restituirea (retrocedarea) în natură a 70 ha pământ arabil, 15 ha pășune, 4,5 ha viță-de-vie altoită soiuri europene, precum și să i se achite compensația în formă bănească pentru casa de locuit în care au locuit morarul și mecanicul cu familiile sale, roada plantației viței-de-vie – 4,5 ha, utilajul agricol folosit la prelucrarea solului (boroane, pluguri, semănători, cultivatoare), utilaj cu două pietre mari D-1,8 m destinat pentru măcinarea făinei de porumb și urluială amplasat în clădirea morii,

locomotiva cu abur mare de marca „Baden”, care punea în funcțiune utilajul morii și utilajul de vânturat, șoproan pentru depozitarea paielor destinat pentru locomotiva cu abur, două șoproane acoperite cu șindrila anexe la magazie din ambele părți destinate pentru cai în perioada caldă a anului, trei batoze mari de treierat cereale (două de marca „Claiton” și una „Marshalca”), două locomobile cu abur care puneau în funcțiune mașinile de treierat, treizeci de godaci cu greutatea de 80 kg fiecare, cinci scroafe și un ger cu greutatea de peste 200 kg fiecare, căsoaia de la vie construcție capitală de lampaci acoperită cu șindrila unde se afla paznicul, drobilca, preșul, cadele, utilajele de prelucrat terenul printre rândurile de viță-de-vie, zece covoare (războaie din lână), cărțile din biblioteca familiei în număr de 100 de bucăți, care au aparținut tatălui său, Xxx cu drept de proprietate și care au fost confiscate în legătură cu represiunile politice după arestarea ultimului în data de xxx xxx.

La 30 ianuarie 2012, a primit răspunsul nr. 87, prin care i-a fost refuzat în restituirea și compensarea averii confiscate, din motiv că prin decizia din 04 martie 2009, Comisia a constatat temeiul de restituire a compensației pentru bunurile confiscate în sumă de 5 705 016 lei, că a fost omis termenul de modificări în obiectul și conținutul cererii sale.

Reclamantul a considerat acțiunile Comisiei speciale Dondușeni ca fiind eronate și ilegale, deoarece prin cererea din 18 decembrie 2007 a solicitat retrocedarea în natură sau recuperarea compensației bunurilor confiscate în toată plenitudinea lor, dar Comisia nu s-a expus în privința multor bunuri, omițând recuperarea valorii lor. Prin urmare, refuzul este neîntemeiat și ilegal.

De asemenea, reclamantul a învederat că prin hotărârea din 18 decembrie 2008 a Judecătorei Dondușeni s-a constatat faptul confiscării și naționalizării bunurilor solicitate în legătură cu represiunea politică ce i-au aparținut lui Xxx în anul xxx.

Respectiv, prin prisma art. 123 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Comisia specială de pe lângă Consiliul raional Dondușeni nu era în drept să refuze retrocedarea bunurilor care există în natură (terenurile, plantațiile de viță-de-vie), precum și compensarea valorii bunurilor imobile și mobile menționate, aducând o interpretare eronată și ilegală a legislației în vigoare.

Totodată, reclamantul a relevat că, prin nerespectarea prevederilor legale în vigoare de către Comisia specială privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice de pe lângă Consiliul raional Dondușeni i-a fost cauzat prejudiciu moral, deoarece, fiind o persoană cu vârstă înaintată, este nevoit să suporte cheltuieli de transport pentru a-și apăra dreptul său lezată. Prejudiciul moral cauzat l-a apreciat la suma de 50 000 de lei, sumă care îi va aduce satisfacție morală.

Reclamantul și-a întemeiat pretențiile în baza dispozițiilor art. 5, 85, 166-167 din Codul de procedură civilă, art. 10 alin.(1), 12 alin. (1), (3), (4), (6), (7) și (9) din Legea nr. 1225 din 08 decembrie 1992, pct. 3 din Regulamentul privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 627 din 05 iunie 2007.

Reclamantul Xxx a solicitat prin cererea de chemare în judecată:

- recunoașterea ca fiind ilegale acțiunile Comisiei speciale privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice de pe lângă Consiliul raional Dondușeni, prin care i-a fost refuzat în retrocedarea în natură și compensarea în forma bănească a bunurilor confiscate și naționalizate,

- restituirea în beneficiul său în natură a 70 ha de teren arabil, 15 ha de pășune, 4,5 ha de viță-de-vie altoită cu soiuri europene,

- achitarea compensației pentru casa de locuit în care a locuit morarul și mecanicul cu familiile lor, roada plantației viței-de-vie, utilajul agricol folosit la prelucrarea solului (boroane, pluguri, semănători, cultivatoare), utilaj cu două pietre mari D-1,8 m destinat pentru măcinarea făinii de porumb și urluială din clădirea morii, locomotiva cu abur mare de marca „Baden”, care pune în funcțiune utilajul morii și utilajul de vânturat, șopron pentru depozitarea paielor destinat pentru locomotiva de abur, două clădăuci acoperite cu șindrilă anexe la magazie din ambele părți destinate pentru cai în perioada caldă a anului, trei batoze mari de treierat cereale (două de marca „Claiton” și una de marca „Marshalca”), două locomobile cu abur care puneau în funcțiune mașinile de treierat, 30 godaci de 80 kg fiecare, 5 scroafe și 1 ger cu greutatea de peste 200 kg fiecare, căsoaia de la vie construcție capitală de lampaci acoperită cu șindrilă unde se afla paznicul, drobilca, preșul, cadele, utilajele de prelucrat terenul printre rândurile de viță-de-vie, 10 covoare (războaie din lână), cărțile din biblioteca familiei 100 de buc, care au aparținut tatălui Xxx cu drept de proprietate și care au fost confiscate în legătură cu represiunile politice după arestarea ultimului la data de xxx xxx,

- repararea prejudiciului moral în sumă de 50 000 de lei

- compensarea cheltuielilor de judecată.

La 18 iunie 2013, Xxx a depus cerere de modificare a pretențiilor, prin care a solicitat:

- obligarea Comisiei speciale privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice de pe lângă Consiliul raional Dondușeni la compensarea în formă bănească a valorii a 70 ha de pământ arabil, 15 ha de pășune și 4,5 ha de viță-de-vie altoită soiuri europene.

În motivarea cererii de modificare a pretențiilor, reclamantul a invocat că inițial a solicitat recuperarea în natură a 70 ha de pământ arabil, 15 ha de pășune și 4,5 ha de viță-de-vie altoită soiuri europene, dar la moment nu mai dorește recuperarea acestora în natură, ci compensarea în formă bănească a valorii terenurilor (vol. I, f.d. 165).

La fel, la 18 iunie 2013, Xxx a depus cerere suplimentară, prin care a solicitat obligarea Comisiei speciale privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice de pe lângă Consiliul raional Dondușeni să-i compenseze în formă bănească valoarea butașilor care au fost plantați pe 4,5 ha de viță-de-vie altoită soiuri europene în cuantum de 119 988 de lei (vol. I, f.d. 194).

Prin hotărârea din 03 iulie 2013 a Judecătoriei Dondușeni s-a admis acțiunea civilă depusă de Xxx.

S-au recunoscut ca ilegale acțiunile Comisiei speciale privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea compensației persoanelor supuse represiunilor politice, de pe lângă Consiliul raional Dondușeni, prin care lui Xxx i s-a refuzat retrocedarea în natură a 70 ha de pământ arabil, 15 ha de pășune, 4,5 ha de viță-

de-vie altoită cu soiuri europene, precum și achitarea compensației în formă bănească pentru casa de locuit în care a locuit morarul și mecanicul cu familiile lor, roada plantației viței-de-vie, utilajul agricol folosit la prelucrarea solului (boroane, pluguri, semănători, cultivatoare), utilaj cu două pietre mari D-1,8 m destinat pentru măcinarea făinii de porumb și urluială din clădirea morii, locomotiva cu abur mare de marca „Baden”, care punea în funcțiune utilajul morii și utilajul de vânturat, șopron pentru depozitarea paielor destinat pentru locomotiva de abur, două clădăuci acoperite cu șindrilă anexe la magazie din ambele părți destinate pentru cai în perioada caldă a anului, trei batoze mari de treierat cereale (două de marca „Claiton” și una „Marshalca”), două locomobile cu abur care puneau în funcțiune mașinile de treierat, 30 godaci de 80 kg fiecare, 5 scroafe și 1 ger cu greutatea peste 200 kg fiecare, căsoaia de la vie construcție capitală de lampaci acoperită cu șindrilă unde se află paznicul, drobilca, preșul, cadele, utilajele de prelucrat terenul printre rândurile de viță-de-vie, 10 covoare (războaie din lână), cărțile din biblioteca familiei 100 de bucăți.

S-a încasat de la Consiliul raional Dondușeni în beneficiul lui Xxx valoarea averii confiscate a 70 ha de pământ arabil, 15 ha de pășune, 4,5 ha viță-de-vie altoită soiuri europene – 1 194 931,62 de lei, a casei de locuit în care au locuit morarul și mecanicul cu familiile sale – 72 377 de lei, a roadei plantației de viță-de-vie - 4,5 ha – 95 708 de lei, a butașilor – 119 988 de lei, a utilajului agricol folosit la prelucrarea solului (boroane, pluguri, semănători, cultivatoare) – 4 800 de lei, a utilajului cu două pietre mari D-1,8 m, destinat pentru măcinarea făinei de porumb și urluială amplasat în clădirea morii – 240 385 de lei, a locomotivei cu abur mare de marca „Baden”, care punea în funcțiune utilajul morii și utilajul de vânturat – 841 427 de lei, a șopronului pentru depozitarea paielor destinat pentru locomotiva cu abur - 5 373 de lei, a două clădăuci acoperite cu șindrilă anexe la magazie din ambele părți destinate pentru cai în perioada caldă a anului – 7 366 de lei, a trei batoze mari de treierat cereale (două de marca „Claiton” și una „Marshalca”) – 1 597 423 de lei, a două locomobile cu abur care puneau în funcțiune mașinile de treierat – 567 386 de lei, 30 godaci cu greutatea de 80 kg fiecare -59 904 lei, 5 scroafe cu greutatea de peste 200 kg fiecare – 9 000 lei, un ger cu greutatea de peste 200 kg – 1 800 de lei, a căsoaiei de la vie construcție capitală de lampaci acoperită cu șindrilă unde se află paznicul, a drobilcei, preșului, cadelor, utilajului de prelucrat terenul printre rândurile de viță-de-vie – 7 873 de lei, a zece covoare (războaie din lână) – 60 000 de lei, a cărților din biblioteca familiei în număr de 100 de bucăți – 8 000 de lei, iar în total suma de 4 893 741,62 de lei.

S-a încasat de la Consiliul rațional Dondușeni în beneficiul lui Xxx suma de 50 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, suma de 7 350 de lei cu titlu de cheltuieli pentru serviciul juridic acordat și suma de 1 050 de RONI, în echivalentul valutei naționale conform cursului valutar oficial al BNM la data executării hotărârii, cu titlu de cheltuieli de judecată (vol. I, f.d. 206-208, 212-225).

Prin decizia din 14 noiembrie 2013 a Curții de Apel Bălți s-a admis apelul declarat de Consiliul raional Dondușeni, s-a casat integral hotărârea din 03 iulie 2013 a Judecătoriei Dondușeni și s-a emis o hotărâre nouă, prin care s-a respins acțiunea ca fiind neîntemeiată (vol. I, f.d. 249, 250-254 recto-verso).

Prin decizia din 26 martie 2014 a Curții Supreme de Justiție s-a admis recursul declarat de Xxx, s-a casat integral decizia din 14 noiembrie 2013 a Curții de Apel Bălți și s-a restituit pricina pentru rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecători, la etapa primirii apelului (vol. I, f.d. 272-278).

Prin încheierea din 06 mai 2014 a Curții de Apel Bălți s-a restituit cererea de apel din 08 august 2013 depusă de Consiliul raional Dondușeni împotriva hotărârii din 03 iulie 2013 a Judecătoriei Dondușeni, ca fiind depusă tardiv (vol. II, f.d. 7-12).

Prin decizia din 13 august 2014 a Curții Supreme de Justiție s-a respins recursul declarat de Consiliul raional Dondușeni și s-a menținut încheierea din 06 mai 2014 a Curții de Apel Bălți (vol. II, f.d. 33-39).

La 17 decembrie 2014, Ministerul Finanțelor al RM a depus cerere de revizuire împotriva hotărârii din 03 iulie 2013 a Judecătoriei Dondușeni, încheierii din 06 mai 2014 a Curții de Apel Bălți și deciziei din 13 august 2014 a Curții Supreme de Justiție, prin care a solicitat casarea acestor acte judecătorești de dispoziție și remiterea cauzei spre rejudecare (vol. II, f.d.42-44).

Prin încheierea din 04 februarie 2015 a Curții Supreme de Justiție s-a remis cauza la Judecătoria Dondușeni pentru examinarea cererii de revizuire depuse de Ministerul Finanțelor al RM, conform competenței (vol. II, f.d. 83-88).

Prin încheierea din 02 aprilie 2015 a Judecătoriei Dondușeni s-a admis cererea de revizuire, s-a casat hotărârea din 03 iulie 2013 a Judecătoriei Dondușeni și s-a dispus rejudecarea cauzei (vol. II, f.d. 125-132).

Prin hotărârea din 04 mai 2015 a Judecătoriei Dondușeni s-a respins acțiunea depusă de Xxx, ca fiind neîntemeiată (vol. II, f.d. 226-227, 231-249).

Prin încheierea din 21 martie 2019 a Curții de Apel Bălți s-a înlocuit apelantul decedat Xxx cu succesorul său în drepturi, Leonid Guzun (vol. III, f.d. 91-94).

Prin decizia din 19 septembrie 2019 a Curții de Apel Bălți s-a respins apelul declarat de către Xxx și s-a menținut hotărârea din 04 mai 2015 a Judecătoriei Dondușeni (vol. III, f.d. 155, 156-171).

Prin decizia din 26 ianuarie 2020 a Curții Supreme de Justiție s-a admis recursul declarat de Leonid Guzun, succesor în drepturi a lui Xxx și s-a casat decizia din 19 septembrie 2019 a Curții de Apel Bălți, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, de un alt complet de judecători (vol. III, f.d. 211-220).

Prin decizia din 02 iunie 2020 a Curții de Apel Bălți s-a admis apelul declarat de Leonid Guzun (succesorul în drepturi și obligații civile ale lui Xxx).

S-a casat integral hotărârea din 04 mai 2015 a Judecătoriei Dondușeni și încheierea din 02 aprilie 2015 a Judecătoriei Dondușeni privind admisibilitatea revizuirii.

S-a respins ca fiind inadmisibilă cererea de revizuire formulată de Ministerul Finanțelor al RM împotriva hotărârii din 03 iulie 2013 a Judecătoriei Dondușeni (vol. III, f.d. 234, 244-255 recto-verso).

În consolidarea soluției instanța de apel a reținut că, prin prisma art. 447 lit. b) din Codul de procedură civilă, pentru a fi în posibilitatea depunerii cererii de revizuire, solicitantul trebuie să probeze că hotărârea, a cărei revizuire o solicită, lezează drepturile sale. În speță, Ministerul Finanțelor al RM a invocat în susținerea cererii de revizuire că urma să fie atras în proces în calitate de

intervenient accesoriu de partea pârâtului, deoarece mijloacele bănești urmează a fi achitate din bugetul de stat.

Astfel, Curtea de Apel Bălți a notat că, pentru a fi antrenat în proces, Ministerul Finanțelor al RM urmează să probeze calitatea sa de subiect al raportului material litigios.

La caz, însă, părți ale raportului material litigios dedus judecătii sunt persoana supusă represiunilor politice sau moștenitorii acestora și Comisiile speciale create în acest scop, dar nu Ministerul Finanțelor al RM.

Respectiv, competența de verificare a temeiniciei cererilor de încasare a valorii bunurilor confiscate în rezultatul represiunilor politice și stabilirii valorii acestora aparține Comisiei speciale sau instanței de judecată (în caz de dezacord cu decizia ultimei), dar nu Ministerului Finanțelor al RM, pentru a conchide că acesta ar urma să fie în mod obligator atras la proces.

Dealtfel, nici faptul că mijloacele bănești dispuse spre încasare urmează a fi redirecționate din bugetul de stat, nu acordă Ministerului Finanțelor al RM calitatea de persoană care este lezată în drepturile sale prin hotărârea judecătorească emisă, or, suma s-a încasat din contul Consiliului raional, de competența căruia și ține achitarea sumelor necesare către beneficiari.

Instanța de apel a conchis că Ministerul Finanțelor al RM nu este abilitat prin lege cu dreptul de a stabili despăgubiri sau de a verifica legalitatea și temeinicia hotărârilor Comisiilor speciale sau, după caz, a instanțelor de judecată, de stabilire a despăgubirilor. Acest fapt denotă că drepturile Ministerului Finanțelor al RM, în calitate de reprezentant al statului, nu au fost lezate prin neatragera în proces. Prin urmare, faptul, că finanțarea sumelor referitoare la bunurile confiscate se efectuează din bugetul de stat, nu deduce și concluzia că Ministerul Finanțelor al RM urmează să răspundă și pentru pretențiile patrimoniale ale beneficiarilor, iar drept consecință hotărârea judecătorească emisă asupra fondului prezentei cauze nu afectează interesele Ministerului Finanțelor al RM.

La 15 iulie 2020, Consiliul raional Dondușeni, reprezentat de Aurica Sitnic, a declarat recurs, prin intermediul oficiului poștal, împotriva deciziei din 02 iunie 2020 a Curții de Apel Bălți, solicitând admiterea recursului; casarea deciziei recurate; admiterea cererii de revizuire formulată de Ministerul Finanțelor al RM împotriva hotărârii din 03 iulie 2013 a Judecătoriei Dondușeni, cu menținerea integrală a hotărârii din 04 mai 2015 a Judecătoriei Dondușeni și încheierii din 02 aprilie 2015 a Judecătoriei Dondușeni; respingerea pretenției cu privire la încasarea cheltuielilor de judecată și a prejudiciului moral, cât și retrocedarea în natură a terenurilor, ca fiind neîntemeiate, cu emiterea unei hotărâri prin care pretențiile Consiliului raional Dondușeni să fie admise integral (vol. IV, f.d. 1-5, 6).

Argumentele recursului în esență se rezumă la faptul că, instanța de apel eronat a ajuns la concluzia că la examinarea cauzelor civile privind restituirea valorii bunurilor confiscate în legătură cu represiunile politice nu urmează a fi antrenat în proces Ministerul Finanțelor al RM. Or, prin prisma pct. 12 din Hotărârea Guvernului nr. 627 din 05 iunie 2007, demersul autorităților administrației publice locale cu decizia comisiei speciale se remit în termen de o lună Ministerului Finanțelor, pentru examinare și coordonare cu Guvernul a propunerilor de achitare a compensației respective din contul mijloacelor

prevăzute în acest scop în bugetul de stat. În baza Hotărârilor Guvernului, Ministerul Finanțelor transferă sumele corespunzătoare autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea.

La fel, recurentul a menționat că instanțele inferioare greșit au constatat că intimatului i-au fost încălcate drepturile garantate la art. 10 din Legea nr. 1225 din 08 decembrie 1992. Or, în speță, reintegrarea în drepturile politice, sociale și civile s-a efectuat în momentul reabilitării, oferindu-i persoanei reabilitate toate drepturile de care acesta a beneficiat anterior.

De asemenea, Legea nr. 1225 din 08 decembrie 1992 stipulează imperativ că nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum și alte bunuri confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice. Prin urmare, legea nu doar că indică destul de clar că nu se restituie în natură terenurile deținute anterior, ci extinde această interdicție și în privința pretențiilor de restituire prin echivalent.

Succesiv, recurentul a considerat ca fiind lipsită de temei legal pretenția intimatului cu privire la repararea prejudiciului moral, deoarece Legea nr. 1225 din 08 decembrie 1992 nu prevede posibilitatea acordării unei asemenea despăgubiri. Dreptul persoanei la repararea prejudiciului moral este condiționat de faptul stabilirii acestui drept de legea materială specială, și anume Legea nr. 1225 din 08 decembrie 1992, care are prioritate față de Codul civil, deoarece acesta conține reglementări generale privind repararea prejudiciului moral.

Dealtfel, Consiliul raional Dondușeni a opinat că, depunând cererea de restituire a bunurilor la Comisia specială la 18 decembrie 2007, reclamantul a omis termenul de prescripție, deoarece despre faptul reabilitării cunoștea încă din anul 1996, când i-a fost eliberat certificatul cu privire la reabilitarea tatălui său nr. 13-563/90 din 09 septembrie 1996.

Respectiv, din această perspectivă și conform art. 12¹ din Legea nr. 1225 din 08 decembrie 1992 coroborat cu pct. 7 din Hotărârea Guvernului nr. 627 din 05 iunie 2007, în condițiile speței și acțiunea a fost depusă tardiv.

La 31 iulie 2020 și 01 august 2020, Ministerul Finanțelor a declarat recurs împotriva deciziei din 02 iunie 2020 a Curții de Apel Bălți, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei recurate și menținerea încheierii din 02 aprilie 2015 a Judecătoriei Dondușeni și hotărârii din 04 mai 2015 a Judecătoriei Dondușeni.

Argumentele recursului în esență se rezumă la faptul că, în conformitate cu legislația în vigoare, Ministerul Finanțelor este organul central de specialitate a administrației publice, care elaborează și promovează politica unică a statului în domeniul bugetar-fiscal.

Așa, conform pct. 12 din Hotărârea Guvernului nr. 627 din 05 iunie 2007 deciziile Comisiei speciale privind stabilirea achitării compensațiilor sunt examinate de către Ministerul Finanțelor, iar în cazul corespunderii acestora cadrului legal inițiază aprobarea de către Guvern a alocării mijloacelor financiare respective de la bugetul de stat.

Prin urmare, în cazul în care solicitantul își exprimă dezacordul cu decizia Comisiei speciale, aceasta poate fi contestată în instanța de judecată, iar Ministerul Finanțelor urmează a fi atras în proces datorită faptului că sumele adjudecate în beneficiul reclamantului urmează a fi alocate din bugetul de stat către bugetul local.

Din această perspectivă, Ministerul Finanțelor urmează a fi atras, în proces în calitate de gestionar al bugetului de stat și în legătură cu faptul că achitarea valorii bunurilor confiscate se face de la bugetul de stat prin transfer la bugetul local.

Astfel, recurentul Ministerul Finanțelor al RM a considerat că instanța de apel neîntemeiat a ajuns la concluzia că hotărârea adoptată nu ar afecta interesele Ministerului Finanțelor. Or, anume Ministerul Finanțelor este instituția abilitată prin lege să reprezinte interesele bugetului de stat și anume din contul bugetului de stat se efectuează plata propriu-zisă a acestor despăgubiri.

Neantrenarea în acest proces a autorității competente de a reprezenta interesele bugetului de stat a limitat dreptul Ministerului Finanțelor de a cunoaște, verifica și contesta argumentele invocate de reclamant, fiind încălcat astfel dreptul la apărare.

La fel, recurentul a opinat că hotărârea din 03 iulie 2013 a Judecătoriei Dondușeni este adoptată contrar legislației în vigoare și practicii judiciare bine stabilite în această materie. Or, potrivit art. 12 din Legea nr. 1225 din 08 decembrie 1992, nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum și alte bunuri confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice. Cu atât mai mult că, în condițiile art. 4 din Codul funciar, nu se admite restituirea terenurilor foștilor proprietari și urmașilor lor.

Subsecvent, a subliniat că instanța inferioară eronat a admis capătul de cerere cu privire la repararea prejudiciului moral, deoarece Legea nr. 1225 din 08 decembrie 1992 nu prevede posibilitatea acordării unei asemenea despăgubiri. Dreptul persoanei la repararea prejudiciului moral este condiționat de faptul stabilirii acestui drept de legea materială specială, și anume Legea nr. 1225 din 08 decembrie 1992, care are prioritate față de Codul civil, deoarece acesta conține reglementări generale privind repararea prejudiciului moral.

De asemenea, Ministerul Finanțelor al RM a considerat că, în speță, acțiunea a fost depusă tardiv, deoarece Xxx a cunoscut despre faptul reabilitării încă din 1996, când i-a fost eliberat certificatul de reabilitare nr. 13-563/90 din 09 septembrie 1996, iar cererea de restituire a bunurilor a fost depusă la Comisia specială raională Dondușeni abia la 18 decembrie 2007, adică cu omiterea termenului prevăzut la art. 12¹ alin. (3) din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 și pct. 7 din Hotărârea Guvernului nr. 627 din 05 iunie 2007.

Prin referința din 18 august 2020, intimatul Leonid Guzun a solicitat declararea recursurilor depuse de Consiliul raional Dondușeni și Ministerul Finanțelor ca fiind inadmisibile, în baza art. 433 din Codul de procedură civilă, deoarece nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu articolul 433 lit. a¹), b), c) și d) din Codul de procedură civilă, instanța de judecată a verificat dacă actul judecătoresc poate fi atacat cu recurs, dacă cererile deduse judecății sunt formulate de persoanele îndreptățite, dacă acestea nu au fost depuse în mod repetat și dacă au fost declarate în termen.

Completul constată că, în speță, cererile de recurs sunt îndreptate împotriva deciziei din 02 iunie 2020 a Curții de Apel Bălți, care intră în categoria de acte

specificate în articolul 429 alin. (1) din Codul de procedură civilă. De asemenea, aceasta sunt depuse de către Aurica Sitnic în numele Consiliului raional Dondușeni, în baza procurii anexate la materialele dosarului și de către Ministrul Finanțelor în exercițiu, Sergiu Pușcuța, care sunt îndreptățiți să o conteste, nefiind depuse repetat.

În conformitate cu articolul 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul respectiv este de decădere și nu poate fi restabilit.

Prin scrisoarea din 05 iulie 2019 cu nr. de ieșire 11314, Curtea de Apel Bălți a expediat participanților la proces copia deciziei integrale din 02 iunie 2020, însă date despre recepționarea deciziei contestate nu sunt la materialele cauzei. Totodată, este de menționat că decizia instanței de apel a fost publicată pe portalul instanțelor naționale de judecată la 03 iulie 2020.

Drept consecință, instanța de recurs consideră că, la depunerea cererilor de recurs la 15 iulie 2020 de către Consiliul raional Dondușeni și la 31 iulie 2020 și 01 august 2020 de către Ministerul Finanțelor, a fost respectat termenul prevăzut la art. 434 din Codul de procedură civilă.

Examinând admisibilitatea recursurilor, fără prezența participanților la proces, în acord cu procedura specificată la articolul 440 din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că cererile de recurs formulate de către Consiliul raional Dondușeni, reprezentat de Aurica Sitnic și Ministerul Finanțelor, sunt inadmisibile, pentru motivele ce succed.

Verificând motivele de casare, invocate în recursuri, completul Colegiului atestă că Consiliul raional Dondușeni, reprezentat de Aurica Sitnic și Ministerul Finanțelor nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă. Or, acestea se referă la dezacordul recurenților cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă, nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau procedural, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Totodată, completul de admisibilitate reține că recursurile exercitate conform Secțiunii a II-a au caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

Urmează a fi reiterat că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432. alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu prevederilor art. 432, alin. (1) din Codul de procedură civilă părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procesual.

Aliniatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către

instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 433, lit. a) din Codul de procedură civilă cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432, alin. (2), (3) și (4).

Totodată, potrivit jurisprudenței CEDO, recursul trebuie să fie efectiv, adică să fie capabil să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri, pe când în recursurile declarate de către Consiliul raional Dondușeni, reprezentat de Aurica Sitnic și Ministerul Finanțelor asemenea aspecte nu se regăsesc.

În speță, completul Colegiului menționează, că recursurile în cauză conțin obiecții de fapt și de drept, care deja au fost studiate și verificate de către instanța de apel, primind o apreciere corespunzătoare.

În consecință, nu există aparența unei încălcări a dreptului recurenților la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în apel, în modul în care este garantat de art. 6 § 1 al Convenției.

Drept urmare, se reține că argumentele invocate de către recurenți nu pot constitui temei de admisibilitate a recursurilor, deoarece nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normei de drept material sau a normei de drept procesual, așa cum formal invocă Consiliul raional Dondușeni, reprezentat de Aurica Sitnic și Ministerul Finanțelor și, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

În astfel de circumstanțe, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de către Consiliul raional Dondușeni, reprezentat de Aurica Sitnic și Ministerul Finanțelor, inadmisibile.

Conform celor expuse, în temeiul art. 431, alin. (1) și (2), art. 433, lit. a), 440, alin. (1) și (1¹) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursurile declarate de către Consiliul raional Dondușeni și Ministerul Finanțelor, se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Victor Boico

Maria Ghervas